

ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA KATILIM GÜDÜLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ (Konya İli Örneği)*

Hidayet Suha YÜKSEL¹, Perican BAYAR¹

¹Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Geliş Tarihi: 02.09.2015

Kabul Tarihi: 23.12.2015

Özet: Bu çalışmanın amacı ortaokul ve lise eğitimine devam eden ve fiziksel aktiviteye katılım gösteren öğrencilerin spora katılım güdülerini tespit etmek ve bu verilerin eğitim kademesine, cinsiyete, aile desteğine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Çalışmaya Konya ili merkez ilçelerdeki ortaokul ve lise öğrencilerinden rastgele örnekleme yoluyla seçilmiş 9 farklı ortaokulda öğrenim gören 1451 ve 3 farklı lisede öğrenim gören 684 olmak üzere toplam 2135 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gill, ve ark. (1983) tarafından geliştirilen, Çelebi (1991) tarafından Türkçe'ye çevrilen ve Oyar ve ark. (2001) tarafından 11-17 yaş grubu öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Spora Katılım Güdüsü Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada ölçeğin bu araştırma grup için güvenilirliği tekrar kontrol edilmiş ve yapılan Cronbach Alpha iç tutarlık testinde güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın verilerini analiz etmek amacıyla, tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normallik düzeyini kontrol için Kolmogorov- Smirnov testi yapılmış ve veriler normal dağılım göstermediği için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Çalışmada hem ortaokul hem de lise öğrencileri için en önemli spora katılım güduları "beceri gelişimi" (\bar{X} ortaokul: 1.21± 0.32), (\bar{X} lise: 1.27 ± 0.39) ve "hareket/aktif olma" (\bar{X} ortaokul: 1.23±0.39), (\bar{X} lise: 1.29±0.46) olarak bulunmuştur. Cinsiyete, eğitim düzeylerine ve aile desteğine göre genelde ve alt boyutlarda anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır (p<0.05). Çocukların spor katılım güdülleri ile ilgili çıkan sonuçlarda her bir alt boyut için ortalamaların yüksek olması ve bu ortalamalar içindeki farklılıklar yapılacak etkinliklerin, hazırlanacak plan ve programların hazırlanmasında, çocukların fiziksel etkinliği sevmelerinde ve daha fazla katılım göstermelerinde belirleyici rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Katılım güdüsü, ortaokul öğrencileri, lise öğrencileri

THE EXAMINATION OF SPORTS PARTICIPATION MOTIVES OF MIDDLE AND HIGH SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO VARIOUS FACTORS (Konya Sample)

Abstract: The purpose of this study was to determine the sport participation motives of the middle and high school students and examine whether they vary according to level of education, gender, and family support. The sample consists of 2135 students randomly selected from 9 different middle schools and 3 different high schools. Participation Motivation Questionnaire (PMQ) which was developed by Gill et al. (1983) and translated into Turkish by Celebi (1991) was used to collect data. In this study, Cronbach's alpha reliability coefficient was determined to be (0.86). In this context, frequency, mean and Standard deviation values were used as descriptive tests. Kolmogorov-Smirnov test was used to determine whether the population was normally distributed and Mann-Whitney U Test were applied as non-parametric tests. In this study, the most important motives for participation in sports for both the middle school and high school students were found as "skill development" (middle: 1.21±0.32), (high: 1.27 ± 0.39) and "movement/being active" (middle: 1.23±0.39), (high: 1.29±0.46). There is a significant difference according to gender, level of education and family support (p< 0.05). Therefore, higher mean scores for each subscale and differences between the mean scores indicate that these motives can play an important role in the preparation of plans and programs, organization of the activities and children's further participation and enjoyment in physical activities.

Key Words: participation motivation, middle-school students, high school students.

* Bu çalışma 13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde (2014) Poster Bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Düzenli fiziksel aktiviteyi yaşamın içine dahil edebilmek için çocukluk döneminde spora ya da fiziksel aktiviteye katılım çok önemlidir. Bu anlamda çocuğun spora ve fiziksel aktiviteye katılımının önündeki engellerin kaldırılması ve çocuklarının spora katılım nedenlerinin tespit edilmesi egzersiz ve spor psikologlarının üzerinde durduğu bir alan olmuştur. Ayrıca çocukları spordan ve fiziksel aktivitelerden uzak tutan etkenlerin artmasına paralel olarak sedanter davranışlardaki çok önemli artış çocukların spora katılım nedenlerini anlayarak programları ve müfredatları bu doğrultuda yeniden gözden geçirmeyi zorunlu hale getirmiştir. 1970'li yıllardan itibaren fiziksel etkinlik programlarına dahil olanların etkinliğe başlama ve etkinliği bırakma nedenleriyle hem spor hem de egzersiz psikologları ilgilenmişlerdir (Lavalley ve ark., 2012). 1980'li yıllarda bu alanda yapılan çalışmalarda çıkan ortak temalar; fiziksel yeterliği göstermek ve geliştirmek, sosyal kabul ve onanma elde etmek, eğlenme olarak ortaya çıkarken, 1990'lı yıllarda spora katılım nedenleri üzerine çalışanlar, cinsiyet, kültür, spor türü, sezon zamanı ve oyuncu durumu gibi sosyal içerikli faktörleri ön plana çıkarmış ve bu değişkenlerin katılım üzerindeki etkilerini incelemişlerdir (Horn, 2008). 1989 yılında yayınlanan makalede 20'ye yakın makale incelenmiş ve okul spor programlarına katılımın ortak nedenleri şu şekilde sentezlenmiştir; beceri gelişimi, arkadaşlarla olma, eğlence, fiziksel uygunluk ve başarı deneyimi (Weiss, 2013). 2000'li yıllar ve günümüze kadar da spora katılım nedenleri araştırılmaya devam edilmiş ve yeterlik, tesisler, fitness, eğlenme ve başarı gibi benzer nedenler spora katılım için en önemli nedenler olarak ortaya konulmuştur. Benzer şekilde çocuk ve gençlerin sporu bırakma nedenleri de inceleme konusu olmuş ve aşırı baskı, eğlencenin azlığı, aşırı zaman harcama ve antrenörle çatışma gibi nedenlerden dolayı çocukların, ileriki yaşlarda ise daha çok ilgi alanlarının değişimi ve iş sorumlulukları gibi nedenlerle yetişkinlerin spora katılımı bıraktıkları görülmüştür (Horn, 2008). Bu noktada Cox ve arkadaşları (2008) spora katılımı ya da bırakmayı anlamak hususunda en önemli belirleyicilerin motivasyon yapıları olduğunu belirtmişlerdir.

Yurt dışında yapılan çalışmaların dışında ülkemizde de spora katılım nedenleri sorusuna cevap

bulmak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Şirin ve arkadaşları (2008) okul takımlarında etkinliklere katılan 270 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmasında spora katılımı en önemli nedenleri; beceri gelişimi, takım üyeliği/ruhu ve hareket/aktif olma olarak bulunmuştur. Şirin (2008) 12-15 yaş grubu ortaokul öğrencilerinden kızlar yeşil sahada projesine katılan kız futbolcular ile yapmış olduğu bir başka çalışmasında kız öğrencilerin spora katılım nedenlerini; hareket/aktif olma, beceri gelişimi ve takım üyeliği/ruhu olarak tespit etmiştir. Arslan ve Altay (2009) okul takımında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora katılım güdülerini incelediği çalışmasında, çocukların spora katılım güdülerini branşlarına göre incelemiş ve futbol, basketbol, voleybol ve hentbol takımında yer alan öğrenciler için en önemli katılım nedenini beceri gelişimi olarak tespit etmiştir.

Spora katılım ve sporu bırakma nedenleri ile ilgili ne sporu bıraktırıyor sorusuna cevap bulmak için çalışmalar yapılmış ve büyük oranda cevaplar bulunmuştur fakat niçin sorusu ile ilgili cevapları elde etmek için daha derinlemesine çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Son 25 yılda yapılan çalışmalarda özellikle gençlerin fiziksel aktiviteye katılımını temellendiren bilgileri sağlayan 4 kuram; yeterlik motivasyon kuramı, öz belirleme kuramı, beklenen değer kuramı ve başarı hedefi kuramıdır (Weiss, 2013). Niçin sorusuna cevap bulmak için bu teoriler yol gösterici olabilir. Bu teorilerde bazı farklılıklar olmasına rağmen gençlerin sporu sürdürmesini sağlayan motivasyonların önemli belirleyicilerini şu şekilde özetlemişlerdir; yeterlik algıları, sosyal ilişkilerin rolü ve olumlu katkı (Weiss, 2013). Bunun dışında konuya beden okuryazarı bireyler yetiştirmek hedefi ile baktığımızda beden okuryazarlığının önemli basamaklarından biride motivasyon konusudur (Whitehead, 2010). Çocuklar ile ilgili asıl amacın fiziksel hareketliliği yaşamın bir parçası haline getirmek olduğu düşünüldüğünde motivasyon konusunun iyi anlaşılması önem arz etmektedir. Çocukların katılım güdülerini anlayıp buna uygun motivasyon tekniklerinin kullanılması çocukların spora katılım gösterip, yaşamı boyunca sürdürebilmeli için çok önemli bir yere sahiptir.

Spora katılım nedenleri bireysel farklılıklar göstermiş ve yaş, cinsiyet gibi çeşitli değişkenlerden etkilenecek farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Verilen çeşitli değişkenlere göre katılım güduları değişebileceği gibi daha özel katılım güdülerine de rastlamak mümkündür. Kimi katılımcı için sağlık ön plandayken, kimi için fiziksel görünüm, kimi içinse sadece günlük yaşamın stresinden uzaklaşmak spora katılımı sağlayan neden olabilir. Aynı şekilde birey sağlıklı olma güdüsüyle spora başlayıp zaman içerisindeki fiziksel yeterliliklerinin artmasına paralel olarak gelişen öz saygı ve öz güven spora katılımı sağlayan nedenler olabilir. Yani spora katılım güdülerinde değişimler meydana gelebilir. Literatür tarandığında spora katılım ile ilgili farklı yaş grupları ile ilgili ülkemizde çalışmalar yapılmasına rağmen hem ortaokul hem de lise öğrencilerini kapsayan geniş kapsamda bir çalışmanın olmayışı bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Bu çalışmanın amacı ortaokul ve lise eğitimine devam eden öğrencilerin spora katılım güdülerini tespit etmek ve bu verilerin eğitim kademesine, cinsiyete ve aile desteğine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Grubu: Araştırmanın evrenini Konya ili merkez ilçelerdeki ortaokul ve lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 2013-2014 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören bu grup içerisinde ölçüt örnekleme yoluyla seçilmiş okul takımlarında olan, ders dışı etkinliklerde farklı branşlarda aktif yer alan ya da belediyenin/gençlik sporun açmış olduğu kurslara katılan 1451 ortaokul öğrencisi ve 684 lise öğrencisi katılmıştır. Bu çalışmada, ortaokul ve lise öğrencileri düzenli olarak beden eğitimi derslerine ve ders dışı fiziksel etkinliklere katılmaları, rekreasyonel olarak sportif aktivite içinde olmaları ve yarışmacı olmaları durumunda spora katılımcı olarak kabul edilmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, eğitim kademesi ve yaşa göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak Gill ve ark. (1983) tarafından genç bireylerin spora katılım nedenlerini tespit edebilmek amacıyla geliştirilen, daha sonra Çelebi (1991) tarafından Türkçe’ye çevrilen ve Oyar ve ark. (2001) tarafından 11-17 yaş grubu öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Spora Katılım Güdüsü Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek 8 alt boyuttan (Beceri gelişimi, (3 madde), Takım Üyeliği/Ruhu (4 madde), Eğlence (4 madde), Arkadaşlık (3 madde), Başarı/Statü (5 madde), Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama (5 madde), Yarışma (3 madde), Hareket/Aktif Olma) (3 madde) oluşmaktadır. Katılım nedenleri 3’lü likert tipi ölçekte “1 (Çok önemli)”, “2 (Az önemli)” ve “3 (Hiç Önemli Değil)” şeklinde değerlendirilmektedir. Ortalamanın bir puana yaklaşması katılım güdüsünün yüksek seviyede, üç puana yaklaşması ise katılım güdüsünün düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Ölçeğin faktör örüntülerine bakıldığında beceri/statü alt boyutunda (0.68), fiziksel uygunluk/enerji harcama (0.59), takım üyeliği/ruhu (0.63), arkadaşlık (0.70), eğlence (0.58), yarışma (0.68), beceri gelişimi (0.70), hareket/aktif olma (0.75) olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ortaokul ve lise öğrencileri için “Spora Katılım Güdüsü Ölçeği” Cronbach Alpha güvenilirlik toplam katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Çalışmada Konya ili merkez ilçelerinden seçilmiş ortaokul ve liselere gidilerek “Spora Katılım Güdüsü Ölçeği” uygulanmıştır. Gidilen okullarda idareciler ile gerekli görüşmeler yapıldıktan sonra beden eğitimi öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleri bilgilendirilerek ölçeği uygulamaları sağlanmış ve daha sonra araştırmacı tarafından ölçekler toplanmıştır. Araştırmada 9 farklı ortaokula ve 3 farklı liseye 2500 ölçek dağıtılmış ve bunlardan 2174 tanesi kullanılabilir durumda olarak kabul edilmiştir. Bunların içerisinde de eksik ya da yanlış doldurulan 39 öl-

Tablo 1. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, kademe ve yaşa göre dağılımları

	CİNSİYET		KADEME		YAŞ			TOPLAM	
	Erkek	Kız	Ortaokul	Lise	10-12	13-15	16-18		19 ve üstü
Sayı	1078	1057	1451	684	671	1033	399	31	2135
Oran (%)	50,5	49,5	68	32	31,4	48,4	18,7	1,5	100

Tablo 2. Eğitim Kademeleri ve Genel Toplama İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Önem Sırası Değerleri

Kademe	Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Sd	Önem Sırası
ORTAOKUL	Beceri Gelişimi	1451	1.21	0.32	1
	Hareket/Aktif Olma	1451	1.23	0.39	2
	Başarı/Statü	1451	1.28	0.33	3
	Takım Üyeliği/ Ruhhu	1451	1.30	0.40	4
	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	1451	1.34	0.32	5
	Yarışma	1451	1.36	0.42	6
	Arkadaşlık	1451	1.38	0.42	7
	Eğlence	1451	1.38	0.37	8
LİSE	Beceri Gelişimi	684	1.27	0.39	1
	Hareket/Aktif Olma	684	1.29	0.46	2
	Eğlence	684	1.35	0.39	3
	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	684	1.35	0.36	4
	Başarı/Statü	684	1.37	0.41	5
	Yarışma	684	1.42	0.48	6
	Takım Üyeliği/ Ruhhu	684	1.43	0.48	7
	Arkadaşlık	684	1.51	0.47	8
GENEL	Beceri Gelişimi	2135	1.23	0.34	1
	Hareket/Aktif Olma	2135	1.25	0.41	2
	Başarı/Statü	2135	1.31	0.36	3
	Takım Üyeliği/ Ruhhu	2135	1.34	0.43	4
	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	2135	1.34	0.33	5
	Eğlence	2135	1.37	0.38	6
	Yarışma	2135	1.38	0.44	7
	Arkadaşlık	2135	1.42	0.44	8

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	U	P
Başarı/Statü	ERKEK	1078	1117.12	1204259.50	516767.500	.000*
	KIZ	1057	1017.90	1075920.50		
Eğlence	ERKEK	1078	1101.85	1187791.50	533235.500	.008*
	KIZ	1057	1033.48	1092388.50		
Arkadaşlık	ERKEK	1078	1094.30	1179653.50	541373.500	.038*
	KIZ	1057	1041.18	1100526.50		
Yarışma	ERKEK	1078	1077.06	1161073.00	559954.000	.470
	KIZ	1057	1058.76	1119107.00		
Hareket/Aktif Olma	ERKEK	1078	1105.42	1191639.50	529387.500	.001*
	KIZ	1057	1029.84	1088540.50		
Takım Üyeliği/ Ruhhu	ERKEK	1078	1043.70	1125105.00	543524.000	.053
	KIZ	1057	1092.79	1155075.00		
Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	ERKEK	1078	1081.04	1165360.50	555666.500	.312
	KIZ	1057	1054.70	1114819.50		
Beceri Gelişimi	ERKEK	1078	1083.39	1167898.50	553128.500	.201
	KIZ	1057	1052.30	1112281.50		

* p<0.05.

çek araştırmaya dahil edilmemiştir. Böylece toplam 2135 veri araştırma için kullanılmıştır.

Verilerin Analizi: Çalışmada betimsel istatistikler kullanılmıştır. Bunun dışında yapılan Kolmogorov-Smirnov testi ile verilerin normal dağılım gösterip gösterilmediğine bakılmış ve normal dağılım göstermediği için değişkenler arasında fark olup olmadığına bakabilmek için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırmanın hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın sonuçlarına göre önem sırasını ortaya koyan ortalama ve standart sapmaları ve kademe, cinsiyet ve aile desteğine göre aradaki farklılıkları gösteren bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2’de çocukların eğitim kademelerine ve geneline ilişkin ortalama ve standart sapmaları incelendiğinde ortaokul, lise ve toplam için spora katılımında en önemli güdünün beceri gelişimi en önemsiz güdülerin ise ortaokul öğrencileri için eğlence, lise öğrencileri için ise arkadaşlık olduğu görülmüştür.

Spora katılım nedenleri arasında cinsiyete göre fark olup olmadığını tespit edebilmek için yapılmış olduğumuz Mann Whitney U testi sonuçlarına göre. “Başarı”. “Eğlence”. “Arkadaşlık”. ve “Hareket/Aktif Olma” alt boyutlarında kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Kızlar için bu alt boyutların erkeklere göre daha önemli olduğu söylenebilir.

Spora katılım güdeleri arasında eğitim kademesine göre farklılıklara bakıldığında, lise öğrencileri için “Eğlence” ortaokul öğrencilerine göre spora katılımında daha önemli bir güdü iken, “Başarı”. “Arkadaşlık”. “Hareket/Aktif Olma”, “Takım Üyeliği/Ruhu” ve “Beceri Gelişimi” ortaokul öğrencileri için lise öğrencilerine göre daha önemli spora katılım güdeleri olduğu görülmektedir. Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama boyutunda ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Spora katılım nedenleri arasında ailenin spora katılım konusunda desteğine göre tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Spora katılım konusunda ailesinden destek alamayan öğrencilerin katılım güdeleri, ailesinden destek alan öğrencilere göre tüm alt boyutlarda anlamlı derecede düşük seviyededir.

Tablo 4. Eğitim Kademesi Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kademe	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	U	P
Başarı/Statü	Ortaokul	1451	1030.62	1495429.50	442003.500	.000*
	Lise	684	1145.85	782615.50		
Eğlence	Ortaokul	1451	1090.04	1581643.00	462816.000	.011*
	Lise	684	1019.62	696402.00		
Arkadaşlık	Ortaokul	1451	1011.07	1467069.00	413643.000	.000*
	Lise	684	1187.37	810976.00		
Yarışma	Ortaokul	1451	1051.44	1525639.00	472213.000	.065
	Lise	684	1101.62	752406.00		
Hareket/Aktif Olma	Ortaokul	1451	1049.80	1523266.00	469840.000	.021*
	Lise	684	1105.09	754779.00		
Takım Üyeliği/ Ruhu	Ortaokul	1451	1015.48	1473459.00	420033.000	.000*
	Lise	684	1178.02	804586.00		
Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Ortaokul	1451	1066.16	1546991.50	493565.500	.880
	Lise	684	1070.36	731053.50		
Beceri Gelişimi	Ortaokul	1451	1050.53	1524313.50	470887.500	.042*
	Lise	684	1103.56	753731.50		

* $p < 0.05$.

Tablo 5. Ailenin Spora Katılımına Destek Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Desteği	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	U	p
Başarı/Statü	Evet	1782	1008.54	1797216.00	208563.000	.000*
	Hayır	301	1240.10	373270.00		
Eğlence	Evet	1782	1005.73	1792212.50	203559.500	.000*
	Hayır	301	1256.72	378273.50		
Arkadaşlık	Evet	1782	1011.62	1802698.00	214045.000	.000*
	Hayır	301	1221.89	367788.00		
Yarışma	Evet	1782	1012.58	1804421.00	215768.000	.000*
	Hayır	301	1216.16	366065.00		
Hareket/Aktif Olma	Evet	1782	1012.74	1804698.50	216045.500	.000*
	Hayır	301	1215.24	365787.50		
Takım Üyeliği/ Ruhu	Evet	1782	995.50	1773977.00	185324.000	.000*
	Hayır	301	1317.31	396509.00		
Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Evet	1782	1004.30	1789659.00	201006.000	.000*
	Hayır	301	1265.21	380827.00		
Beceri Gelişimi	Evet	1782	995.29	1773601.50	184948.500	.000*
	Hayır	301	1318.55	396884.50		

* p<0.05.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Konya ili merkez ilçedeki ortaokul ve lise öğrencilerinin spora katılım güdülleri ve katılım güdülleri arasında eğitim kademelerine, cinsiyete ve aile desteğine göre fark olup olmadığı incelenmiştir. Kullanılmış olduğumuz Spora Katılım Güdüsü Ölçeğini oluşturan 8 alt boyutun her biri için ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Ortaokul ve lise öğrencileri için spora katılımında en önemli güdünün “beceri gelişimi” olduğu tespit edilmiştir. Spora katılımında en önemsiz olan güdünün ise ortaokul öğrencilerinde “eğlence”, lise öğrencilerinde ise “arkadaşlık” olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular Sapp ve Haubenstricker’ın (1978) 11-18 yaş grubundaki öğrencilerle yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre 11-18 yaş grubunda spora katılım için en önemli neden eğlencedir (Akt. Horn, 2008). Arslan ve Altay’ın (2009) Ankara merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında okul takımlarında olan öğrencilerle yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre spora katılım için en önemli neden beceri gelişimi olarak bulunmuştur. Çalışmanın en önemli katılım güdüsü ile ilgili sonuçları bizim çalışmamızla örtüşmektedir. Aynı çalışmada spora katılım için en önemsiz güdüler

fiziksel uygunluk/enerji harcama, başarı/statü ve eğlence olarak tespit edilmiştir (Arslan ve Altay, 2009). Eğlence faktörünün bizim çalışmamızda da en önemsiz nedenler arasında olması yine Arslan ve Altay’ın (2009) çalışmasıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde Gill ve Williams (2008) çalışmasında çocuklarda spora katılımında önemli olan güdülerin; beceri gelişimi, beceri gösterme/statü, mücadele, heyecan ve eğlence arama olduğunu belirtmektedirler. Allender ve arkadaşlarının (2006) çocuklar arasında spora katılımı anlama üzerine yapılan nitel çalışmaların derlemesinde katılımı sağlayıcı güdülleri deneyim, farklı aktiviteler, ailenin desteği ve güvenilir çevre olarak tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamızda aile desteğine göre spora katılım güdülerindeki anlamlı farklılıklar bu çalışmalar ile örtüşmektedir. Şirin ve arkadaşlarının (2008) yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre ise lise öğrencilerinin spora katılımında en önemli nedenler; takım üyeliği/ruhu, beceri gelişimi ve hareket/aktif olma olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları da sıralama birebir örtüşmese bile katılım nedenlerindeki öncelik sırası bizim çalışmamızla örtüşmektedir. Oyar ve arkadaşlarının (2001) spora katılım güdüsü ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili yapmış olduğu çalışmada da 9-17 yaş grubundaki öğrencilerde en

önemli katılım nedenlerinin beceri gelişimiyle ilgili maddeler olduğu tespit edilmiştir. Bu çıkan sonuçların da en önemli neden olarak bizim çalışmamızın sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Buna karşın araştırmanın sonuçları ile örtüşmeyen çalışmalarda bulunmaktadır. Kondric ve arkadaşlarının (2013) 3 farklı ülkedeki 390 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre ise spora katılımda en önemli nedenler arkadaşlarla spora yapma, popüler olma ve fiziksel uygunluk/sağlık olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları bizim çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermemektedir. Şirin'in (2008) ortaokula giden ve Ankara ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Beden Eğitimi. Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı tarafından ilk defa düzenlenen 'Kızlar Yeşil Sahada' projesine katılan 285 kız öğrenci ile yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre de, hareket/aktif olma, beceri gelişimi ve takım üyeliği ruhu en önemli nedenler olarak tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda çıkan sonuçlara göre kızlar için en önemli nedenler beceri gelişimi, hareket/aktif olma ve başarı spora katılımda en önemli nedenler olarak tespit edilmiştir. Beceri gelişimi paralellik gösterirken diğer faktörler paralellik göstermemiştir. Diğer yandan Wu'nun (2011) 24 gönüllü genç ile yapmış olduğu nitel çalışmada görüşmelerin sonunda, gençlerin spora sorumluluk duygusu, gelişim göstermek ve keyif almak olmak üzere üç temel neden ortaya çıkmıştır. Bu bulgularda bizim çalışmamızın bulguları ile paralellik göstermemektedir.

Sonuç olarak okul çağındaki bulunan çocukların beden eğitimi dersleri, ders dışı sportif etkinlikler ya da okul dışındaki faaliyetler yoluyla spora katılımı yaşamlarının ileriki dönemlerinde fiziksel etkinliği ve sporu yaşamının bir parçası haline getirmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Çocukların spora, beden eğitimine ya da diğer fiziksel uğraşlara katılımı için gerekli olan içsel nedenler, çocuklar eğlenceli başarılı olunan ve memnun edici aktivitelere katıldığında ortaya çıkıyor (Deci ve Ryan, 2000). Amerika'da çocukların sadece %28.7'si her gün en az 1 saat fiziksel aktivite yapıyor görünmektedir (CDCP, 2010). Dünyanın yüz yüze olduğu obezite sorunu çocukları fiziksel aktiviteye dahil edebilmek için yapılacak çalışmaların önemini daha da artırmaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda insan hayatında çok önemli bir dönem olan okul çağı, çocukların

fiziksel etkinliklere katılımını artırmak ve sporu sevmelerini sağlamakla çözümlenebilir gibi görünmektedir. Egli ve arkadaşlarının (2011) çalışması da çocukların fiziksel aktiviteye katılmalarının sağlanması ile obezite, kilo kontrolü, mücadelelilik ve psikolojik iyilik hissini yaratılmasının mümkün olacağını göstermektedir. Çocukları fiziksel aktiviteye ve spora katılıma iten nedenlerin belirlenmesi hem beden eğitimi müfredatının oluşturulmasında hem de fiziksel etkinliklerin hazırlanmasında çok önemli bilgi kaynağı olacaktır. Bu araştırma içindeki çocukların spora katılım güdülerinin en önemlisinin beceri gelişimi olması onları yeni beceriler kazanma noktasında motive ediyor gibi görünmektedir. Bunun dışında tüm alt boyutlarda ortalamaların yüksek olması bu faktörlerin hepsinin çocukların spora yönelmesinde etkili olduğunu da göstermektedir.

Beden eğitimi derslerinin, ders dışı etkinliklerin ve her türlü sportif etkinliklerin bu veriler göz önünde bulundurularak hazırlanması, çocukların bu dersten ve etkinliklerden alacağı verimi doğrudan etkilemektedir. Bu veriler kullanılarak programların ve ders içeriklerin hazırlanması, çocukların fiziksel aktiviteye ilgisinin artmasında yardımcı olabilir. Yine ailesi tarafından spora katılımı desteklenen çocuğun spora katılımı ilgili tüm güdülerinin ailesinden destek alamayan çocuklara göre anlamlı derecede yüksek olması üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Araştırma bulguları çocukların sporda daha fazla yer almaları için, ailelerin spor konusunda bilinçlendirilmesi ile önemli yol alınabileceğini de göstermektedir. Böylece, anne-babasından destek gören çocukların spora katılımının artırılmasının mümkün olabileceği de söylenebilir. Ayrıca bu alanda yapılacak çalışmalarda katılım güdülerinin neler olduğunun dışında uygulanan çeşitli aktivite programları boyunca çocukların katılım nedenlerinin daha derinlemesine incelenmesi hazırlanacak olacak fiziksel aktivite programlarının ve müfredatların değerlendirilmesinde daha kapsamlı bilgi sunacaktır.

KAYNAKÇA

1. Allendar S., Cowburn G., Foster C. (2006): *Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies*. Health Education Research Theory & Practice. 21(6), 826-835. doi:10.1093/her/cyl063.

2. Arslan Y. & Altay F. (2009): *İlköğretim okul takımlarındaki erkek öğrencilerin spora katılım güdüle-
rinin incelenmesi*. BESBD, 4(2), 59-66.
3. Barber H., Sukhi H. & White S.A. (1999): *The
influence of parent-coaches on participant
motivation and competitive anxiety in youth sport
participants*. Journal of Sport Behavior, 22 (2), 1-
10.
4. Centers for Disease Control and Prevention (2010):
Healthy Youth: National Trends in Risk Behaviors.
Retrieved from
<http://www.cdc.gov/HealthyYouth/yrbs/trends.htm>
(30.07.2014).
5. Cox A.E., Smith A.L. & Williams L. (2008).
*Change in physical education motivation and
physical activity behavior during middle school*.
Journal of Adolescent Health, 43(5), 506-513.
6. Deci E.L. & Ryan R.M. (2000): *The “what” and
“why” of goal pursuits: Human needs and the
self-determination of behaviour*. Psychological In-
quiry, 11(4), 227-268.
7. Egli T., Bland, H.W., Merton B.F. & Czech D.R.
(2011): Influence of age,sex and race on student ‘
exercise motivation for physical activity.Journal of
American College health 59(5)399-406.
8. Gill D. & Williams, L. (2008). *Psychological
Dynamics of Sport and Exercise* (3.rd. ed.)
Champaign IL: Human Kinetics.
9. Horn T.S. (2008). *Advances in Sport Psychology*
(3rd. Ed.): Champaign IL: Human Kinetics .
10. Kondrič M., Sindik J., Mandić G.F. & Schiefler B.
(2013): *Participation Motivation and Student’s
Physical Activity among Sport Students in Three
Countries*, Journal of Sports Science and Medicine,
12, 10-18.
11. Kremer J., Ogle S. & Trew K. (2005): *Young
People’s Involvement in Sport*. London: Routledge
(Taylor & Francis e- Library).
12. Kremer J. & Busby G. (1998): *Modeling participation
motivation in sport and exercise: An integrative
approach* .Irish Journal of Psychology, 19, 447-463.
13. Lavallee D., Kremer J., Moran A.P. & Williams M.
(2012): *Sport Psychology Contemporary Themes*.
(Second Edition) NewYork: Palgrave Macmillan .
14. Oyar Z.B., Aşçı F.H., Çelebi M. & Mülazımoğlu Ö.
(2001). *Spora katılım güdüsü ölçeğinin geçerlik ve
güvenirlilik çalışması*. Hacettepe Spor Bilim Dergisi
12 (2), 21-32.
15. Sit C.H.P. & Lindner K.J. (2006): *Situational state
balances and participation motivation in youth
sport: A reversal theory perspective*. British Journal
of Educational Psychology, 76, 369–384.
16. Şirin E.F. (2008): *Futbolcu Kızların (12-15 Yaş)
Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi*.
Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,
6(1), 1-7.
17. Şirin E.F., Çağlayan H.S., Çetin M.Ç. & İnce A.
(2008): *Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Spora Katı-
lım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belir-
lenmesi*. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor
Bilimleri Dergisi, 2(2), 98-110.
18. Weiss M.R. (2013): *Back to The Future: Research
Trends in youth motivation and physical activity*.
Pediatric exercise science, 25, 561-572.
19. Whitehead M.E. (Ed.) (2010): *Physical Literacy:
Throughout the life course*. London: Routledge.
20. Wu L. (2011): *Motivations for Youth Volunteer
Participation: Types and Structure An Analysis of
Inter views with Twenty-Four Young Volunteers*.
Chinese Education and Society, 44(2-3), 176-192.
21. Yan J.H. & McCullagh P. (2004): *Cultural
Influence on Youth’s Motivation of Participation in
Physical Activity*. Journal of Sport Behavior, 27(4),
378-390.